

PRAKTIČNE VAJE ZA KREPITEV ODNOSA MED OTROKOM IN ODRASLIM

mag. Maruška Željeznov Seničar

»Ne govori mi kaj ne smem, nauči me kaj naj naredim ko se bo to zgodilo.«

Razvoj socialno kompetentnega vedenja je osnovan na primarnem odnosu med otrokom in odraslim (čustveno varna povezanost) ter ostalih dejavnikov v socialnem okolju. Vse izkušnje, ki jih pridobi v tem odnosu prenaša v odnose v druge odnose z odraslimi in kasneje v odnose z vrstniki. Otroci morajo **dobiti izkušnjo vseh faz odnosa**, da znajo primerno socialno ravnati (npr. določen otrok ne zna vzpostavljati odnosa z odraslo osebo oziroma vrstniki – njegov način je udarec; drugi otrok ne zna zaključiti odnosa – izgubi pri igri in razmeče figure po mizi ipd.). Za vzgojitelja je pomembno, da zazna, kje ima otrok težave in temu prilagodi učno socialno strategijo.

ČUSTVENO VARNA POVEZANOST MED OTROKOM IN ODRASLIM

Osnovni odnos med otrokom in odraslim je prvi odnos, ki otrok izkusi. Ta odnos predstavlja učne izkušnje, ki so pogoj za razvoj socialno čustvenega vedenja v otroštvu in odraslanju. Obstaja več oblik čustvene povezanosti s primarnim likom/pomembnim odraslim (Bowlby J.):

1 Otroci, ki so čustveno varno povezani z odraslo osebo (spreminjajo čustva glede na situacijo, imajo sodelovalen način komunikacije). Razvijajo pozitivno samopodobo o sebi, imajo se za vredne, so bolj empatični, čustvena stanja so povezana z njihovim vedenjem.

2 Slab občutek varnosti z odsotnostjo (imajo lažno samospoštovanje, nejasna povezanost z odraslo, za sebe zagotavljajo optimum prisotnosti in kažejo popustljivo obnašanje, takšen otrok potiska svoja čustva in jih tudi podreja). Vzgojitelj in odnos z otrokom predstavlja ogrožujočo situacijo. Takšnega otroka je potrebno takoj preusmeriti nazaj na delo, da se pomiri in kasneje indirektno pristopiti k pogovoru (npr. preko igre).

3 Slab občutek varnosti z ambivalentnostjo (rezultat nekonsistentnega vedenja staršev, takšni otroci delajo na tem, da za sebe zagotovijo maksimum kontrole nad pomembno osebo, zahtevajo stalno prisotnost in odzivnost). Dostikrat imajo probleme z avtoriteteto, mejami/pravili in separacijo. Ti otroci so zelo radi v bližini vzgojiteljice, zato je potrebno, da se jih počasi oddaljuje od sebe in da vzpostavijo vedno večjo samostojnost.

4 Dezorganiziran in dezorientiran občutek varnosti (konfliktno vedenje, pri tistih otrocih, pri katerih starši izzivajo strah, grožnje, zlorabe, rejniki). Ti otroci dostikrat delujejo sovražno, nasilno, želijo prizadeti druge otroke in tudi odrasle. Otroci ne poznajo ljubezni, sprejetosti. Kljub temu, da se nam lahko včasih »smilijo« je potrebno tudi za njih imeti jasno postavljena pravila in pri izvedbi le-teh biti zelo dosleden.

Vira:

Holmes, J. (1993). John Bowlby and Attachment Theory. London: Routledge.

Bowlby, J. (1980). Attachment and Loss, Vol. 3: Loss: Sadness and Depression. New York: Basic Books.

Praktične vaje za krepitev odnosa med otrokom in odraslim:

1 Prepletanje delov telesa: odrasel in otrok sedita na tleh ter plepletata palca na rokah. Lahko tudi druge prste. Enako lahko naredimo z nogami. Uporabimo lahko tudi različne prstne igre. Če otrok ne zmore telesnega kontakta lahko izdelamo prstne lutke in tako motiviramo otroka za sodelovanje.

2 Zdravilni prst: otrok in odrasel sedita na tleh, kolena se naj dotikajo. Odrasla oseba reče: pogledj imam zdravilni prst, ki bo pozdravil vse kar imaš na roki. Odrasel vzame otrokovo roko ter nežno z zdravilnim prstom pritisne na otrokovo roko. Ponavadi otroci začnejo kazati tudi druge dele telesa npr. še tukaj me nekaj boli, še tukaj imam nekaj ... zdravilni prst pozdravi vse. Kasneje vlogi zamenjata in otrok uporabi zdravilni prst. Očesni kontakt je pri tej vaji najprej odsoten, nato pa ga odrasli počasi dodaja in s tem krepi vez z otrokom.

3 Masaža roke: odrasel in otrok sedita eden proti drugemu. Dotikata se s koleni. Odrasla oseba vzame otrokovo roko ter ga nežno masira. Počasi dodaja tudi očesni kontakt.

4 Iskanje kroglice: odrasel skrije kroglico v svoje oblačilo. Otrok išče kroglico. Pri tej vaji otrok išče fizični kontakt z odraslim. Nato lahko obrnemo vlogi.

5 »Guncanje v odeji«: dva odrasla držita odejo kot gugalnico. Vsak otrok posamično se uleže, odrasla pa ga zamajeta. Ta vaja je lahko za nekatere otroke zelo naporna. Eni otroci se bodo zelo previdno ulegli, nekateri se ne bodo želeli, drugi pa se bodo kar »vrgli«. Vzgojitelj mora biti pozoren na nebesedno reakcijo otroka (kako se je ulegel, ali se drži odeje, se smeji ...). Vaja je zelo praktična saj nam poda informacije o otrokovem zaupanju do odraslega.

6 Izzivanje: otrok in odrasel sedita na tleh. Otroku razložimo, da je to igra. Otrok se zamoti z dejavnostjo. Odrasla oseba ga začne motiti z dotikanjem, vzemanjem igrače ... Ko otrok vzdrži en izziv ga pohvalimo. Kasneje lahko tudi podobno vajo naredimo v manjši skupini.

7 Nove stvari – presenečenje: otrok in odrasel sedita na tleh. Odrasel počasi ogleduje otrokov obraz. Prav tako otrok opazuje obraz odraslega. Odrasel nato reče: dotakni se mojega nosu ... otrok se dotakne, odrasli pa naredi piiiiiiiiiiii. Takrat se vzpostavi konkreten očesni kontakt, ker je otrok presenečen. Razlika med tem kaj otrok pričakuje in kaj se je zgodilo, je presenečenje. Otrok se nauči, da se nove stvari zgodijo, ki pa so lahko varne in zabavne (s tem zmanjšamo otrokovo anksioznost pred novimi stvarmi, dogodki, osebami).

8 Izražanje potreb in čustev: odrasel in otrok sedita eden proti drugemu. Odrasel ima blazino. Odrasel reče: pomisli na kaj lepega in stisni blazino k sebi ... pomisli na nekaj slabega in močno udari v blazino. S to vajo učimo otroka uravnavati/regulirati lastna čustva in vedenja. Pri upravljanju s čustvi ali učenju o čustvih moramo upoštevati ves čustveni spekter (ljubezen, jeza, strah ...). Vsa čustva so del našega življenja in potlačitev predvsem neprimernih intenzivnih čustev pri otroku, lahko vodi do resnih vedenjskih in psiholoških težav.